

La Mancomunitat de Catalunya. Un centenari històric

Escrit per Comunicació Pública | actualitat, comunicació pública | dilluns 27 maig 2013 8:04 am

Aquest passat cap de setmana van [començar els actes de commemoració](#) del pròxim centenari de la creació de la Mancomunitat de Catalunya (1914-1925). L'acte es celebrà al Saló de Sant Jordi del Palau de la Generalitat de Catalunya. Entre d'altres personalitats hi van assistir la presidenta del Parlament Núria de Gispert i els quatre presidents de les diputacions catalanes, Salvador Esteve, Joan Giraut, Joan Rafané i Josep Poblet

La Mancomunitat fou un projecte col·lectiu del catalanisme dins del context de la [Restauració Borbònica](#). Fou impulsat per [Enric Prat de la Riba](#) i la [Lliga Regionalista](#). Però sense el suport dels republicans, de l'esquerra en general i dels polítics catalans dels partits dinàstics espanyols no hagués vist mai la llum.

El projecte de Prat de la Riba es sustentava en el seu ideari polític, plasmat en la seva obra més coneguda: [La nacionalitat catalana](#). Aquest llibre era d'una gran intencionalitat política i electoral ja que fou escrit al 1906 en el marc del moviment transversal que significà [Solidaritat Catalana](#).

En tot cas el recorregut per aconseguir la federació de les quatre diputacions fou llarg i sinuós. El 1903 el ministre Maura presentà el projecte de "mancomunitats municipals" per prestar serveis d'interès compartit, però al 1904 els diputats de la Lliga Regionalista presentaren una esmena per tal que el dret a mancomunar-se fos extensiu a les diputacions (òrgans creats al 1833, substituint les anteriors divisions administratives com les vegueries a Catalunya). Però la crisi de Solidaritat Catalana del 1908, la [Setmana Tràgica](#) de Barcelona, la caiguda de Maura el 1909 i l'assassinat de Canalejas el 1912 entorpi el procés. Finalment el 1913 el govern presidit per Eduardo Dato permeté, amb el [decret](#) de 12 de desembre de 1913, la mancomunació de diputacions provincials espanyoles per atendre necessitats administratives compartides. La possibilitat, que sols va ser aprofitada per les províncies catalanes, va permetre fer aflorar novament l'entitat política de Catalunya dins l'Estat espanyol per primer cop des del 1714.

La Mancomunitat de Catalunya es constituí oficialment el 6 d'Abril de 1914 i tingué una vida efímera, ja que al 1925, durant la dictadura de Primo de Rivera, se n'ordenà la seva dissolució després d'haver-la intentat controlar políticament quan al 1924 es col·locà un president interí (Carlos de Lossada y Canterac) que era el Governador militar i al 1925 col·locant a Alfons Sala del Partit Unión Monàrquica Nacional.

L'organització politicoadministrativa de la Mancomunitat es basava en tres òrgans fonamentals: l'assemblea general, el consell permanent i la presidència. L'assemblea era sobirana i composta per tots els diputats de les quatre províncies, 36 dels quals corresponien a la diputació de Barcelona i 20 a cadascuna de les altres diputacions. Les renovacions s'havien de fer cada dos anys, per meitats dels districtes electorals, que eren els de les jurisdiccions judicials. L'assemblea redactà i aprovà, el 28 de maig de 1914, el seu reglament, en el qual hom preveia reunions ordinàries i extraordinàries. El consell permanent era format pel president i vuit consellers, preferentment dos per cada província, amb representació de les diverses tendències polítiques, per tal d'evitar, segons sembla, tant el possible centralisme barceloní com el monopoli polític de la Lliga Regionalista. El primer president fou Enric Prat de la Riba, i a la mort d'aquest al 1917 el substituï Josep Puig i Cadafalch.

En tot cas la Mancomunitat no ostentà mai un poder legislatiu o executiu, sinó que es tractà simplement d'una descentralització administrativa que depenia de les transferències atorgades des del Govern Central. Tot i aquests impediments (polítics i econòmics) i gràcies a l'empenta dels seus impulsors, dels intel·lectuals que s'hi van bolcar i a l'ajuda de personalitats i burgesos de l'època que van ajudar a impulsar econòmicament infinitats d'iniciatives, el nou organisme duqué a terme una gran tasca de modernització social, econòmica i cultural. En el camp de les infraestructures es creà el Ferrocarril Metropolità Transversal de Catalunya, inaugurat l'any 1926 i altres línies de ferrocarril, es creà el Servei Cartogràfic i el Servei Geològic, es feu arribar la línia telefònica a pràcticament tots els indrets de Catalunya, amb la idea que com a mínim en totes les poblacions hi hagués un telèfon públic i es construïren camins, carreteres i nombroses obres hidràuliques. En el camp educatiu i social es crearen nombroses escoles com la Industrial i d'Agricultura i també hospitals i cases de beneficència i maternitat. En el camp cultural s'impulsà l'Estatut de Catalunya de 1919 que no arribà a materialitzar-se i sobretot la creació de l'[Institut d'Estudis Catalans](#) amb l'objectiu de restablir i organitzar tot el que es refereix a la cultura genuïnament catalana. Al mateix temps es publicà [El Diccionari Ortogràfic](#) de Pompeu Fabra (1917) que completava [Les Normes](#) de 1913. També es creà la Biblioteca de Catalunya i multitud de biblioteques populars.